

روابط انسانی در مدرسه

تألیف:

بلال (رضا) خالقیان

روابط انسانی در مدرسه

تألیف: بهلول (رضا) خالقیان

طراح: علی احمد قلی زاده

مدیر فنی: مهندس آشتیانی

مدیر هنری: دفتر طراحان شاه رخ کرمانشاه

چاپ ششم: ۱۳۰۳

لیتوگرافی: تریخ رایانه

چاپ و صحافی: طیف نگار

شمارگان: ۲۲۰ نسخه

دفتر مرکزی: تهران؛ انقلاب اسلامی، خیابان فجر رازی، بن بست نیکبور، پلاک ۵، طبقه همکف

تلفن: ۶۶۴۱۰۰۳۴ - ۶۶۹۵۲۲۰۰

نمابر: ۶۶۹۵۲۱۹۹

فهرست مطالب

پیشگفتار ۹

فصل اول: مبانی روابط انسانی ۱۱

اهمیت و پیشینه / ۱۳

نهضت روابط انسانی (مطالعات هائورن) / ۱۴

مهارت‌های سه گانه مدیریت / ۱۶

ارزش نسبی مهارت‌ها / ۱۷

تعریف روابط انسانی / ۱۸

ماهیت روابط انسانی / ۲۱

اهداف دانش روابط انسانی / ۲۲

روابط انسانی و رفتار سازمانی / ۲۳

موضوع و محتوای روابط انسانی / ۲۴

ماهیت انسان و روابط انسانی / ۲۷

۱. مقام خلافت / ۲۷

۲. فطرت / ۲۸

۳. عقل / ۲۹

۴. اراده و آزادی / ۳۰

۵. علم و آگاهی / ۳۰

۶. خلاقیت و قدرت تصرف / ۳۱

۷. مسئولیت‌پذیری / ۳۱

۸. بعد مادی و خاکی / ۳۲

نظام اعتقادی و روابط انسانی / ۳۳

فرهنگ و روابط انسانی / ۳۴

پرسش‌هایی برای بحث، تحقیق و بازنگری / ۳۷

فصل دوم: روابط انسانی در مدرسه ۳۹

- محور بودن تربیت در روابط انسانی / ۴۱
- حفظ ارزش‌ها در روابط انسانی / ۴۴
- حفظ حرمت در روابط انسانی / ۴۶
- حفظ اعتدال در روابط انسانی / ۵۳
- انتقادپذیری، انتقادگری و روابط انسانی / ۵۶
- پرسش‌هایی برای بحث، تحقیق و بازنگری / ۶۲

فصل سوم: مدرسه یک سیستم اجتماعی ۶۳

- تعریف نظام / ۶۵
- مفروضات اساسی سیستم اجتماعی (مدرسه) / ۶۷
- مدرسه و نظام اجتماعی کل / ۶۹
- اهداف مدرسه / ۷۱
- نقش منابع انسانی در مدرسه / ۷۲
- تعریف و ویژگی‌های نقش / ۷۳
- نقش مدیر مدرسه / ۷۴
- نقش معلمان / ۷۶
- نقش مربی تربیتی / ۷۷
- نقش اولیای دانش‌آموزان / ۸۰
- پرسش‌هایی برای بحث، تحقیق و بازنگری / ۸۳

فصل چهارم: مدیر و روابط انسانی ۸۵

- لرزم آگاهی از مسائل و مشکلات و نیازهای معلمان / ۸۷
- رازداری در مقابل معلمان / ۸۸
- جلب اعتماد و اطمینان والدین / ۸۸
- ابراز محبت نسبت به دانش‌آموزان / ۸۸
- تقویت اعتماد متقابل و یکرنگی بین همه عوامل مدرسه / ۸۹
- توجه به نظرات معلمان و دانش‌آموزان / ۸۹
- ایجاد فرصت ابتکار و خلاقیت / ۹۰
- توجه به اهمیت فرد در مدرسه / ۹۰
- جلوگیری از بروز یأس در کارکنان و ایجاد فضای اشتیاق به کار / ۹۰
- پرسش‌هایی برای بحث، تحقیق و بازنگری / ۹۴

فصل پنجم: معلم، مربی و روابط انسانی ۹۵

الف - امور مربوط به خود/ ۹۷

۱. داشتن تعادل عاطفی و روانی/ ۹۷
۲. گوش دادن فعال/ ۹۸
۳. اجتناب از خودمداری و خود بزرگ بینی/ ۱۰۰
۴. اعتراف به اشتباه و پذیرفتن حق/ ۱۰۱
۵. اصلاح رابطه بین خود و پروردگار و توجه به فضل و رحمت خداوند/ ۱۰۲

ب - امور مربوط به روابط معلم و مربی با دانش آموزان/ ۱۰۲

۱. ضرورت شناخت دانش آموزان/ ۱۰۲
 ۲. تقویت احساس عزت و کرامت/ ۱۰۳
 ۳. امید دادن به دانش آموزان / ۱۰۴
- ج - امور مربوط به روابط با همکاران، اولیای دانش آموزان و جامعه/ ۱۰۵
- پرسش‌هایی برای بحث، تحقیق و بازنگری/ ۱۰۹

فصل ششم: موانع روابط انسانی ۱۱۱

الف - خود محوری/ ۱۱۱

- ب - عدم درک نتایج نامطلوب روابط نامطلوب/ ۱۱۲
- ج - مسائل و مشکلات فردی/ ۱۱۲
- د - فقدان «سازماندهی» مطلوب نیروی انسانی/ ۱۱۲
- ه - پنهان ماندن خواسته‌ها و نیازها/ ۱۱۳
- و - عدم وضوح و روشنی موقعیت و نقش افراد/ ۱۱۳
- پرسش‌هایی برای بحث، تحقیق و بازنگری/ ۱۱۸

فهرست منابع ۱۱۹

الف - منابع فارسی/ ۱۱۹

ب - منابع انگلیسی/ ۱۲۰

پیشگفتار

یکی از مشخصات بارز جوامع بشری امروز شکل گیری و توسعه سازمان های اجتماعی در پاسخگویی به نیازهای جامعه می باشد. بدیهی است شکل گیری و گسترش سازمان ها به خاطر رسیدن به هدف های خاصی است. و این هدف ها وقتی به دست می آیند که فعالیت های سازمان ها به شکل درست و مناسب صورت گیرند.

برای انجام فعالیت ها نیز سازمان ها باید از ابزار، وسایل و امکانات مادی، سرمایه و بودجه و در نهایت از منابع انسانی بهره مند باشند. از میان منابع فوق، امروزه به اثبات رسیده که منبع انسانی مهم ترین و اصلی ترین منبع محسوب می شود. به همین جهت در علم سازمان و مدیریت و به ویژه در مدیریت آموزشی به این موضوع توجه ویژه ای شده است. زیرا گذشته از این که در همه سازمان ها انسان ها نقش مهم و اساسی را ایفا می نمایند، باید گفت در سازمان های آموزشی و به ویژه سازمان آموزش و پرورش و به طور اخص مدرسه، به طور اساسی مدیران و سایر اعضای مدرسه با انسان ها (یعنی دانش آموزان) سرو کار دارند. بر این اساس توجه به منابع انسانی در مدیریت آموزشی و در سازمانی به نام مدرسه و آموزشگاه از جایگاه ویژه ای برخوردار می شود.

در توجه به منابع انسانی یک موضوع بسیار مهم دانش «روابط انسانی» در سازمان می باشد. در سازمان و به ویژه سازمان مدرسه افراد مختلفی با یکدیگر ارتباط داشته و جهت دستیابی به اهداف مورد نظر به فعالیت می پردازند.

برای این که فعالیت‌ها و وظایف افراد به طور مطلوب و مناسب صورت گرفته و در نتیجه اهداف تحقق یابند نیاز است که روابط میان اعضای سازمان مبتنی بر اصول و قواعد انسانی و علمی باشد. و این دانش «روابط انسانی» است که تأمین کننده این نیاز است. لذا در این مجموعه سعی شده که این موضوع را در مدرسه و بر اساس فرهنگ و ارزش‌های موجود جامعه و نظام آموزشی مورد بررسی قرار داد.

لازم به یادآوری است، اثر حاضر بر اساس سرفصل‌های درس «روابط انسانی در مدرسه» که از سوی شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای دانشجویان دوره کارشناسی مراکز آموزش عالی فرهنگیان ارائه شده توسط نگارنده تهیه و تنظیم و در دانشگاه شهید رجایی، مراکز تربیت معلم و آموزش عالی و دوره‌های کوتاه مدت آموزش ضمن خدمت فرهنگیان شهر تهران تدریس می‌شود. همچنین باید اضافه نمود که مجموعه حاضر بدین دلیل و نقص نیست، لذا ارائه پیشنهادات اصلاحی موجب تشکر و امتنان خواهد بود.

بلال (رضا) خالقیان

مدرس دانشگاه و مراکز تربیت معلم